

Overboelare

De Grote, de Kleine en de Hoge

27 oktober 2012

Beweren dat men op een vliegveld alles weet over turbulentie en er wel eens last van heeft, dat is ongeveer de meest open deur die men kan intrappen. Maar wanneer die turbulentie slaat op de geschiedenis van het betreffende vliegveld, ja, dan is er wel wat anders aan de hand. Het is nochtans het minste wat kan gezegd worden van het vliegveld dat in Overboelare vlak tegen de taalgrens ligt aangeschurkt. Waarbij dat „schurk“ ook al niet veraf schijnt te zijn. Eén en ander moet hier dus niet enkel in de hoogte gezocht worden maar evenzeer in de diepte.

Rare rommel

Het was iemand die gemeenzaam bekend stond als „*Spoele*“ die het vliegveld aanlegde. Bij de burgerlijke stand stond hij te boek als Armand Coesens. Volgens de inlichtingen die ik over hem vond moet het een ijverig ritselaar geweest zijn.

Hij begon klein. Heel klein. Door hard werken wist hij zich tot een welgestelde man op te werken. Zijn harde werk bestond erin klusjes uit te voeren. Naar dat soort kleine werk schijnt er een nimmer aflatende vraag te bestaan en blijkbaar is er een leuke cent mee te verdienen. Helaas verging het hem niet goed. Bij een karweitje dat te snel moest uitgevoerd worden raakte hij ernstig gewond. Volgens één bron die ik vond, verloor hij daarbij een hand, volgens een andere melding zelfs beide handen! Hoe hij in dat laatste geval nog zo actief kon blijven als hij geweest is, dat is me niet helemaal duidelijk. In elk geval, hij stortte zich op het storten. Van afval. Daar moest hij niet al te ver naar zoeken want zijn reguliere werk produceerde hoe dan ook een hoop daarvan. Wat nu duur „restfracties“ heet, strooide hij uit over een paar weilanden in de Dendervallei. Bij zoverre zelfs dat er iets ontstond als een lang stuk vlak land waar Spoele al snel een heuse startbaan voor vliegverkeer in zag. Weliswaar niet voor Jumbojets maar wel voor het gevlieg dat als „sportief“ wordt beschouwd. Het lichtere maar wel lucratieve werk, kortom.

Niets mis mee, zou een mens eventueel denken. Het was evenwel niet alleen bouwafval dat Spoele daar dumpte. Volgens diverse bronnen zat er geregeld ook chemische troep bij. Buurtbewoners die daar al wat langer resideren hebben nog levendige herinneringen aan verschijnselen die op zijn minst nogal bizar waren. Zoals tot begin van de negentiger jaren van vorige eeuw toen soms spontaan brandjes ontstonden op het terrein. Zomaar in brand vliegen dat is iets wat steenbrokken niet plegen te doen. Het ging nogal duidelijk om de chemische reacties van de rommel die hier gekieperd werd. Een dergelijk vuurwerk wekte nogal wat opzien en zo streek de Bouwinspectie daar neer ongeveer gelijktijdig met de vliegtuigen. De inspecteurs lieten weten dat de bouwvergunning (uit 1969) voor de aanleg van een stuk startbaan in geen geval toelating gaf om afval te storten op het terrein. En Spoele? Hij stortte vrolijk verder.

Nog meer rommel

De vliegactiviteiten kenden hoogten en laagten. Ze vielen zelfs helemaal stil toen er een gerechtelijk onderzoek liep naar vermeende drugstrafiek via het vliegveld. Door een onverklaarbare oorzaak brak er ook brand uit in een loods. Het was pas toen een zweefvliegclub die elders was verjaagd zich in Overboelare aanbood dat het vliegen weer op gang kwam. Niet tot ieders tevredenheid. Nochtans, zweefvliegtuigen hebben per definitie geen motor

en de vlucht ervan maakt niet meer gerucht dan dat van de lucht die over de vleugelvlakken strijkt. Daaraan kon het dus nauwelijks te wijten zijn. Maar men maakte het alweer te bont. Er werd daar ijverig gevlogen met motortoestellen en ULM's en die tuigen maken wel degelijk flink wat lawaai. De wetgeving terzake veranderde en de buurtbewoners in de wijde omtrek kwamen in het geweer om hun rust op te eisen. Die protesten strekten tot in Wallonië. Hetgeen niet zo verwonderlijk is want zoals reeds gezegd ligt het vliegveld bijna op de taalgrens. Alsof enigszins „normaal“ verkeer van sportvliegtuigen nog niet volstond, werd er ook aan stuntvliegen gedaan. Een activiteit die plotseling werd afgebroken toen er een ongeluk gebeurde. De zoon van Spoele was daarbij betrokken en hij raakte een hand kwijt! De appel viel ook in dit geval niet ver van de boom maar je kan het moeilijk cynischer bedenken.

Het gedoe met vergunningen en het al dan niet toekennen ervan onttaardde in een strijd tussen het stadsbestuur van Geraardsbergen en de buurtschap. Waarbij het niet moeilijk te verzinnen is wie aan welke kant stond. Na veel figuurlijk touwtrekken werd er tussendoor nog een vergunning toegekend waarbij bepaald werd dat er enkel mocht gevlogen worden met motorvliegtuigen op de eerste 400 meter van de startbaan. Dus niet op de zuidelijk gelegen 200 meter waarmee men ondertussen had uitgebreid. Een regel die algemeen als idioot werd afgedaan door de tegenstanders want het naleven van een dergelijk voorschrift is uiteraard niet te controleren. De vraag is verder of een vliegtuig in de lucht minder lawaai maakt wanneer het een kortere startbaan gebruikt.

Bijaldien is men zo wel aangeland bij de kleine lettertjes van de wetteksten. Door een bepaalde activiteit een andere naam te geven, tracht men onder allerlei beperkingen uit te komen. Immers, wat niet verboden is, is toegelaten. Het is tenslotte aan de rechters van de Raad van State, het hoogste bestuurlijke rechtscollege, om hierin het Salomonsoordeel te vellen.

Het is vooral het *Milieufront Omer Wattez* dat zich opwerpt om de protesten te verzamelen en te coördineren. Ze hebben ook wel zwaarwegende argumenten achter de hand. Op de gewestplannen staat het gebied ingekleurd als landbouwzone. Duidelijk niet als recreatiegebied. Verder ligt hier dichtbij het natuurgebied De Rietbeemd waar in het daartoe geëigende seizoen nogal wat broedvogels hun thuis hebben. Die beestjes stellen rust zeer op prijs wanneer ze de eitjes warm houden tot het nageslacht zijn weg naar buiten boort. Krijgen ze die rust niet dan verkassen ze met spoed naar stiller oorden waar enkel gevlogen wordt op spierkracht en niet op motorkracht. Daarenboven ligt het vliegveld ook nog eens in een overstromingsgebied. Dat laatste mochten ze daar enkele jaren geleden aan den lijve ondervinden toen de Dender eventjes bandeloos de vrijheid zocht en de zaak helemaal onder water liep. Waarbij de zweefvliegtuigen in de hangar niet konden zweven vermits ze dreven.

Wordt vervolgd.

Wordt vervolgd.

Poortwachter

Groot en goed zichtbaar is het stoffelijke overschot van een vliegtuig dat bij de stairway to heaven van Spoele de wacht houdt. Het blijkt een C-54 "Skymaster" te zijn. Vliegtuigen van dat type werden eertijds als militair transportvliegtuig gebruikt. Na de Tweede Wereldoorlog kocht American Airlines die toestellen op om ze om te bouwen tot passagiersvliegtuig. Het toestel dat hier staat vloog voor verschillende Amerikaanse maatschappijen. De laatste daarvan was weliswaar geregistreerd in de Verenigde Staten maar ze opereerde

De C-54 Skymaster bij het vliegveld in Overboelare

toch vooral vanuit Europa. De directeur van die bewuste maatschappij werd beschuldigd van onwettige praktijken en zijn vliegtuig werd in 1962 in Basel in beslag genomen. Op 14 juni 1963 vertrok de Skymaster onder een valse registratie naar Brussel waar het toestel vervolgens aan de grond werd gehouden. In 1967 werd het vliegtuig verkocht aan iemand die het als blikvanger op de parking van een café-restaurant liet plaatsen. Vanaf 1971 kwam het in handen van Armand Coesens die het liet overbrengen naar hier in Overboelare. En daar staat het nu nog. Niet in al te beste doen, zo op het oog.

Rietbeemd/Rosière

De Sint-Antoonshoeve is, naar mijn mening, een oud gebouw dat niet echt uitnodigt om er lang te blijven. Maar het is wel het ontvangstcentrum van het natuurgebied dat schrijlings op de taalgrens ligt: *De Rietbeemd*. Of *Les Prés Rosières*. Afhankelijk van je standpunt ten opzichte van onze interne grens, onze eigen Apartheid.

Je hebt hier *de Mark*. Of *La Marcq* omdat het stromende water zich uiteraard niets aantrekt van de verdelingen die de mensen zich lieten invallen. Dan is er ook nog de Dender. Allebei zijn het rivieren al is er een flink verschil in grootte te onderscheiden. Bij zoverre zelfs dat sommigen de Mark niet als een rivier beschouwen maar als een beek. Ieder zijn waarheid.

Het weinig uitnodigende onthaalcentrum van de Rietbeemd: de Sint-Antoonshoeve.

Ligt daar nú de taalgrens, de rivier/beek is al langer een grens geweest. Want precies daaraan ontleent ze haar naam. Het Gotische *marka* heeft immers de betekenis van grens of limiet. Het dorpje Mark bij Edingen (Enghien) is overigens naar het riviertje genoemd. De Mark kronkelt zowat 20 kilometer lang door het landschap langs Galmaarden en Herne om tenslotte bij Deux-Acres in de Dender uit te monden.

In het Europese Jaar van het Leefmilieu vonden twee enthousiastelingen dat er stilaan genoeg gezeverd was en gegoocheld met dure termen als Groene Hoofdstructuur, Mest Actie Plan 1,2,3, Structuurplannen en dies meer. Veel geblaat om weinig

wol, dachten de twee. Hun kijk op de zaak was dat het er niet om ging nog langer snippers gebied zonder echte toekomst te vrijwaren maar juist om meer grote eenheden natuur te beschermen. Bijvoorbeeld door de snippers bij elkaar te voegen. Er werd een beetje raar opgekeken toen voor het verwezenlijken van die doelstelling precies de vallei van de Mark werd gekozen. Niet direct het meest eenvoudige gebied doordat het generaties lang ernstig mismeesterd was. In opdracht van de Nationale Waterdienst moest de Mark in 1975 van Moerbeke tot aan de samenvloeiing met de Dender zonodig worden „rechtgetrokken“. Het was niet duidelijk waarom en daardoor ontstond er nogal wat weerstand tegen die plannen. Toch ging men ermee door. Degenen die het goed voorhadden met de natuur in het gebied voelden zich gepakt, verloren de moed en lieten de zaak schieten. De nog aanwezige natuurwaarden waren toen al ernstig verminkt. Het gebied leek gedoemd om

De Mark. Aan de kleur van het water zou men niet zeggen dat dit riviertje visrijk is. Toch schijnt dat zo te zijn.

plaats te bieden aan grootschalige landbouw, industriële varkenskwekerijen, waterspaarbekkens, zandopspuitingen, en zelfs een autosnelweg. Het was dan ook een soort niemandsland. Het gebied lag ten slotte op de grens van drie provincies en in twee taalgebieden. In een land als België is dat om problemen vragen. Maar toch kwam het goed.

In amper 15 jaar tijd groeide er een beschermd natuurgebied van 80 hectare. Een niet te onderschatten succes, wanneer je beseft dat het om honderden uiterst kleine percelen gaat. Hetgeen evenveel moeilijke onderhandelingen nodig maakte om ze te verwerven of anderszins in het geheel

in te schakelen. Vermits het gaat om het enige reservaat in België dat de taalgrens overschrijdt, was het zaak te vermijden om in de val van de communautaire politiek te lopen. Hetgeen ook lukte.

De heuvelflanken in de Rietbeemd bieden mooie vergezichten. Er zijn hier en daar gemengde loofbossen te vinden met nog sporen van wastines of halfopen natuurlijke overgangszones tussen de verschillende bospercelen. De Mark meandert weer en het is een visrijke rivier geworden. Het is een gevarieerd landschap van knotwilgenrijen, hagen, houtwallen, rietvelden, moerasgebieden, ouderwets kronkelende beekjes en poelen voor amfibieën. En toen ik er doorheen liep was het ook een gebied van veel modder. Wat uiteraard te wijten was aan het seizoen en de overvloedige neerslag van de laatste weken.

Patat

De *Buizemont* is een heuvel. Niet erg verwonderlijk gezien het „mont“ in de naam. Waar ze „Buize“ vandaan hebben, dat kon ik niet achterhalen.

Volgens de verhalen planten die van de Buizemont hun aardappelen reeds voor de Eerste Toog. Het kostte wat zoeken om te weten te komen wat die uitspraak eigenlijk mocht betekenen maar het blijkt dat die „Eerste Toog“ een jaarmarkt is in Geraardsbergen. Die vindt

In het Boelarebos

plaats op de eerste maandag van maart. En dan planten ze daar op de flanken van de Buizemont dus hun „patatten“. De agrarische wereld is voor mij grotendeels een gesloten boek maar het tijdstip is volgens mensen die het kunnen weten wel heel vroeg. Ze zijn daar wel meer met vroeg en vroeger bezig geweest.

Tussen 2004 en 2007 waren onderzoekers bezig om in de Grote Buizemont te graven. Bij die gelegenheid niet om aardappelen te planten maar wel was het de bedoeling te achterhalen wie er vroeger op de Buizemont had gewoond. Heel veel vroeger dan. Dat onderzoek bleef niet zonder resultaat.

Er kwamen 409 vuurstenen voorwerpen aan de oppervlakte. Specialisten schatten dat die dingen ongeveer 8000 jaar oud moeten zijn! Dus al heel vroeg waren er bewoners op de Buizemont. Hokenmensen. Nu scheld ik die vroege bewoners wel uit voor „holbewoners“ maar correct is dat niet. Het waren rondtrekkende jager-verzamelaars die toentertijd op de Grote Buizemont neerstreken. Al veegde de meester in de lagere school al dat volk op een

hoop als, jawel, holbewoners. Hoe dan ook, ze sloegen er hun kamp op en ze lieten er na hun vertrek nog heel wat uit vuursteen gemaakte artefacten achter. Evenals resten van aardewerk en, wat me zeer verwonderde... glazen kralen. Hoe slaagden die uiterst primitieve mensen erin om glazen kralen te fabriceren?

Later, veel later, kwam er een hol in de grond tot stand. In Vlaanderen een zeer zeldzaam hol. Onder de hoge Buizemont gaat namelijk een spoorwegtunnel die 401 meter lang is. Of 402 meter volgens een andere bron. Over deze tunnel wist de Denderbode van 11 maart 1866 het volgende te melden:

„Binnen eenige dagen zullen de groote werken der kanalisering der dender en den yzeren weg van Braine-le Comte naar Gent, welke reeds den verleden zomer begonnen zijn, weder worden aengevangen om gedurende den loop van dit jaer te eyndigen.

Den tunnel onder den berg te Geeraardsbergen, vordert snel; men heeft hem reeds doorboord en over eenige dagen het goed gelukken dezer grootsche onderneming door kanonschoten aengekondigd.“

De Denderbode schilderde het wel heel optimistisch want het was slechts iets minder dan een jaar later, op 5 maart 1867, dat de tunnel werkelijk in gebruik werd genomen. Met kanonschoten. Wel was men toen reeds eerder op het idee gekomen er een een trein doorheen te laten rijden om het zogenaamde „verstrengelde“ spoor in de praktijk te testen. Het dubbele spoor gaat voor de tunnel namelijk over in wat de Fransen „deux voies mariées“ noemen.

Met die „mariage“ ging het wel eens verkeerd. Op 19 juni 1929 knalde een reizigerstrein frontaal op een net daarvoor ontspoorde locomotief. De wagons van de aanstormende passagierstrein zaten stampvol. Het ging om de trein die vanuit Gent via Geraardsbergen en Edingen naar Charleroi spoorde. Aan boord zaten overwegend Vlaamse mijnwerkers die naar de Waalse mijnen spoorden. Er vielen 9 doden en 20 mensen raakten min of meer ernstig gewond. De ramp beroerde het land en reeds de volgende dag kwamen koning Albert I en koningin Elisabeth naar Geraardsbergen om hun deelneming te betuigen. Mocht je zelf op het idee komen om de Buizemont te gaan verkennen, dan kan ik dat ten zeerste aanbevelen. Een wandeling door het Boelarebos, bijvoorbeeld. Indien je niet tegen wat klimmetjes opziet. Maar toch is hier een waarschuwing op zijn plaats. Je hebt namelijk de Kleine Buizemont. Maar evengoed de Grote Buizemont en... de Hoge Buizemont. Gelieve het zelf uit te zoeken, ze liggen daar allemaal op een hoopje.

Wantrouwen

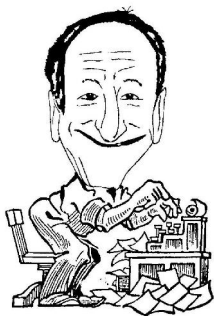
Ik was nog maar net terug in Vlaanderen beland toen ik abrupt tot stilstand kwam. De oorzaak daarvan was... een huis. Een curieus bouwwerk. Met beelden in nissen op de hoeken. Alsof iemand een stadhuis had gedroomd en bij een woonhuis was gebleven. Een foto, dus. Terwijl ik naar het schermpje van mijn toestelletje stond te kijken viel het me op dat ik op mijn beurt in beeld werd gevat. Een vijftigtal meter verder hield zich iemand op die een flinke camera torste. „Een kermisfotograaf“, dacht ik eerst nog. Je vindt ze bij hoge uitzondering nog wel eens langs de Vlaamse wegen. Hij was niet moeilijk te spotten vermits hij getooid was met een felgeel hesje. Toen ik naderbij kwam trad hij tevoorschijn uit de schaduwen om mij toe te voegen: „Het is gevaarlijk om dat huis te fotograferen“. Gevaarlijk? Hoezo? Volgens zijn zeggen werd in die woning al meerdere keren ingebroken en werd vermoed dat degenen die hun slag wilden slaan eerst het terrein hadden verkend. Door foto's te maken, bijvoorbeeld. „Ze doen dat als ze wat zinnens zijn“, zei hij en vervolgens keek hij mij met priemende blik aan en zei: „Zijt gij wat van zin“. Waarop ik hem zei dat ik dat inderdaad was: „Naar huis gaan“. Er viel even een wat ongemakkelijke stilte maar hij kon er gelukkig toch mee lachen.

Op verzoek van deze eenmans burgerwacht laat ik de foto van het huis achterwege. Al was zijn wantrouwen in mijn geval niet terecht, je weet maar nooit wie dit leest...

Vertrouwen

Ik had haar slechts even gezien: een kleine meid die in een openstaande garagepoort

stond. Met de laagstaande herfstzon op haar blonde krulletjes. Ze stond daar zo parmantig met haar rechterhand geleund op een losstaand autokinderzitje. Alsof een wat verveeld schoolfotograaf haar in die pose had gesteld. Ze zag er zo schattig en onbevangen uit dat ik in het voorbijgaan even naar haar glimlachte. „Papa“ zei ze. En nog eens „Papa“. Er klonk geen vraagteken in haar statement. Ze draaide zich om en ik hoorde haar nog net zeggen: „Mama! Papa!“ Wat het vervolg was van deze vaststelling kan ik niet zeggen want ik heb zonder haperen mijn weg vervolgd. Je wordt tegenwoordig al snel van uiterst vunzige bedoelingen verdacht wanneer je even vriendelijk bent tegen een kind. Een verdenking die ik niet op mijn wilde laden. Ik zweer bovendien dat ik er voor niets tussen zat om door haar papa genoemd te worden en... Hmm, nu ik er over nadenk is dat laatste toch wel wat ongelukkig geformuleerd.

© 2012
Michel Christiaens